

نوی و کهنگی

در شعر اخوان ثالث

www.ketab.ir

تألیف:

ابوالحسن دلشاد نوقابی

۱۳۹۸

سرشناسنامه	: دلشاد نوقابی، ابوالحسن، ۱۳۳۴ -
عنوان و پدیدآور	: نوی و کهنگی در شعر اخوان ثالث/ تألیف ابوالحسن دلشاد نوقابی.
مشخصات نشر	: مشهد: دفتر جغرافیایی و انتشارات ماهوان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۴ ص
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۷۹-۳۱-۲
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: اخوان ثالث، مهدی، ۱۳۰۷ - ۱۳۶۹ -- نقد و تفسیر.
موضوع	: شعر فارسی -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد
رده‌بندی کنگره	: PIRV۹۴۹
رده‌بندی دیویی	: ۸۶۱/۶۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۹۲۱۷۳۲

ناشر: انتشارات ماهوان (ماه نشر)، مشهد، میدان صاحب الزمان، حکمت‌پور ۱۳۹

۰۹۱۵۳۰۲۰۵۵، ۰۵۱-۳۸۴۲۹۱۲۰

Email: Mahvana@yahoo.com

نام کتاب	: نوی و کهنگی در شعر اخوان ثالث
تألیف	: ابوالحسن دلشاد نوقابی
ناشر	: انتشارات ماهوان (ماه نشر)
شمارگان	: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ	: اول ۱۳۹۸
چاپخانه	: برگ سبز
صفحه‌آرایی	: زینب نژادعبدالله
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۷۹-۳۱-۲
قیمت	: ۲۵۰۰۰ تومان

پیشگفتار	۶
فصل اول: زندگی نامه‌ی مختصر شاعر	۹
فصل دوم: به کارگیری واژه‌های فصیح و ترکیبات کهن همراه با کلمات و ترکیباتی از زبان گفتار امروز در شعر اخوان	۱۸
فصل سوم: کاربرد باستان‌گرایانه و غیر معمول زبان در شعر م. امید	۲۹
فصل چهارم: عشق به ایران و مظاهر ایرانی و انعکاس جلوه‌های ملی و محلی در شعر اخوان ثالث	۳۴
فصل پنجم: تأثیرپذیری و استقبال اخوان از شاعران دیگر و تقلید از سبک قدما	۴۳
فصل ششم: یگانگی انسان با طبیعت در شعر اخوان ثالث	۵۲
فصل هفتم: بهره‌گیری اخوان از ارثیه‌ی ادب پارسی و درک ضرورت‌های امروزی و مهارت او در رهایی از نگاه‌های ترکیب‌کهنه و نو	۵۹
فصل هشتم: اطلاع‌رسانی شعر اخوان	۹۴
فصل نهم: زبان و بیان کلاسیک اخوان و هم‌چنین بهره‌بردن او از امکانات زبان زنده و پویای امروزی	۱۰۴

پیش‌گفتار

از دوران نوجوانی علاقه‌ای وافر به شعرهای مهدی اخوان ثالث (م. امید) داشتم. بارها شعرهای او را می‌خواندم و از آن لذت می‌بردیم. گرچه در کنار شعرهای او اشعاری از دیگر بزرگان شعر و ادب فارسی را می‌خواندم، ولی در اشعار اخوان جاذبه و کششی را احساس می‌کردم که مرا بیشتر به سوی خود می‌کشاند. تا این که در رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی تحصیلات خود را ادامه دادم و از آن زمان با دیدی ژرفتر و آگاهانه‌تر به شعرهای او می‌نگریستم. پس از آن در اسفندماه سال ۱۳۸۰ مقاله‌ای تحت عنوان «نوی و کهنگی در شعر اخوان» به نخستین همایش منطقه‌ای زبان و ادبیات فارسی در استان سیستان و بلوچستان (شهرستان چابهار) ارسال کردم که پس از پذیرش در این همایش به عنوان «مقاله‌ی برتر» برگزیده شد.^(۱) و از آن زمان بود که بارها تصمیم می‌گرفتم این مقاله را تحت عنوان کتابی با همین نام تقدیم علاقه‌مندان به شعر و ادب فارسی نمایم، ولی هر بار خود را کوچکتر از آن می‌دیدم که چنین کاری را انجام دهم. تا این که با اصرار و تشویق دوستان و بخصوص همسر و با هدف اظهار ارادت و ادب به محضر اخوان ثالث، جسارت انجام این کار را به خود دادم و این کتاب را تقدیم شما سروران گرامی نمودم.

و اما مهدی اخوان ثالث توانسته است در کنار واژه‌های فصیح و دیرینه، کلماتی و ترکیباتی از زبان گفتار امروز را بیاورد و این دو نوع کلمات و ترکیبات را با مهارت تمام

با یکدیگر سازوار کند، چنان که کلماتی مانند: «وام گزاردن، یا زیدن، یا رستن و...» را با کلمات امروزی: «تپاخورده، ناجور، حساب را کنار جام نهادن و...» در کنار هم قرار دهد.

او حتی پا را از این فراتر نهاده و گاهی گوشه‌ی چشمی به گویش‌های دیگر مناطق ایران داشته است. برای مثال می‌توان از به کار بردن کلماتی چون: (کُل) که در گویش یزدی به معنی پوست است و یا: (دله دَو) که در گویش خراسانی به معنی هرزه‌گرد و وینگرد است، نام برد.

توجه به گویش‌های محلی و کلمات و ترکیبات کهن فارسی او را از به کار بردن ابتکاری مفاهیم، مضامین و معانی شاعران بزرگ جهان و ایران غافل نکرده است. در کنار این نوگرایی و توجویی، توجه خاصی به باورهای عامیانه دارد و با نگاهی ژرف‌نگر و نکته‌سنج گاهی مضامینی را به خدمت می‌گیرد که شاید در ادبیات فارسی کمتر سابقه داشته است. به طوری که می‌توان آن را نوعی نوآوری به حساب آورد. استفاده‌ی اخوان از معانی و مضامین کهن فارسی، استفاده‌ای ایزاری و تقلیدی نیست. بلکه او با استفاده از این مضامین، تعاریف و مضامینی جدید می‌سازد، که با هیچ یک از مضامینی که دیگر شاعران از آن ساخته‌اند شباهت ندارد.

لبته هنر اخوان تنها استفاده از کلمات کهنه و نو در شعرش نیست. بلکه از ساختمان جمله، نحو و زبان فصیحای قدیم تأثیر پذیرفته است، اما نه به صورت تقلید خام بلکه با حُسن انتخاب.